

KANTELU VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERILLE

Sosiaali- ja terveysministerin toiminta STEA-avustusten kriteereistä päätettäessä

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) tiedotti 15.6.2026 STEA-avustusten myöntämisen kriteerien tiukkenemisesta vuodelle 2027. STEA-avustuksia myönnetään sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden yleishyödylliseen sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan vuonna 2027 noin 190 miljoonaa euroa, mikä on kolmannes vähemmän kuin tänä vuonna. Koska hallitus on päättänyt avustusmäärärahojen merkittävästä leikkauksesta, on tiedotteen mukaan sosiaali- ja terveysministeri Wille Rydman päättänyt vuoden 2027 STEA-avustusten myöntämisen kriteereistä.

Tiedotteen mukaan jatkoavustusta ei vuonna 2027 myönnetä järjestöille, joiden toiminta on keskittynyt ”yhteiskunnalliseen vaikuttamis- tai neuvontatyöhön”. Avustusta ei tiedotteen mukaan myöskään myönnetä ”järjestöille, joiden toiminnalla ei ole selkeää yhteyttä terveyden edistämiseen tai toimintakyvyn rajoitteisiin tai joiden toiminta kohdistuu pääasiassa yhteen tiettyyn ei-terveydellisperusteiseen tausta- tai identiteettiryhmään”.

Suomen perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n 2 momentin ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) täydentää perustuslakiin ja Suomea velvoittaviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sisältyviä yhdenvertaisuutta ja syrjinnän kieltä koskevia velvoitteita.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan,

ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Syrjintä on yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Välillistä syrjintää on lain 13 §:n mukaan se, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ollakseen hyväksyttävää, lain tarkoittama erilainen kohtelu tai epäedullisempaan asemaan asettaminen edellyttää lain tarkoittamaa oikeuttamisperustetta.

Hallintolain (434/2003) 6 §:ssä säädettyjen hallinnon oikeusperiaatteiden mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

STEA-avustuksista säädetään laissa sosiaali- ja terveystalouden yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta (284/2023). Lain 3 §:n 1 momentin mukaan lain mukaista valtionavustusta voidaan myöntää laajasti sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Avustettavan toiminnan tulee osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista.

STEA-avustuksia koskevassa laissa ei siis viitata pelkästään terveyden edistämiseen vaan myöskin sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja perusoikeuksien toteutumisen tukemiseen.

Ministerin linjauksen muotoilu herättää väistämättä vakavia kysymyksiä ja huolestuttavia mielleyhtymiä esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia puolustavien sateenkaarijärjestöjen sekä erilaisten maahanmuuttajajärjestöjen ja turvapaikanhakijoita auttavien järjestöjen osalta. Huomioiden Rydmanin ja hänen puolueensa pitkäaikaisen politiikan ja aiemmat ulostulot esimerkiksi sateenkaarioikeuksista, maahanmuuttajista ja yleisesti järjestöistä, vaikuttaa siltä, että uusilla kriteereillä halutaan ajaa kokonaisten järjestöryhmien toimintaa alas.

Esimerkiksi perussuomalaisten vuonna 2023 julkaistun maahanmuuttopoliittisen ohjelman mukaan ”Veronmaksajan rahan kylväminen maahanmuuttoteollisuudelle pitää lopettaa.” Tavoitekirjauksen yhteydessä todetaan: ”Kehitysmaista Suomeen suuntautuvan maahanmuuton ympärille on rakentunut paisuva maahanmuuttoteollisuusklusteri monine järjestöineen, konsultteineen ja bisneksineen. Valtio rahoittaa joka vuosi isoilla summilla lukemattomia suomalaisten tai maahanmuuttajien pyörittämiä järjestöjä siinä toivossa, että tämä tukisi kotoutumista.” (<https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2023/01/MaahanmuuttopolOhjelmaIso.pdf>)

Myös esimerkiksi Seta ry on ollut pitkään perussuomalaisen puolueen hampaissa. Esimerkiksi Rydmanin kanssa samaa puoluetta ja eduskuntaryhmä edustava kansanedustaja Pekka Aittakumpu tulkitsee sosiaalisen median kommentissaan tuoreeltaan ministerin päätöksen suoraan Setaan kohdistuvaksi ja toteaa: ”Vihdoinkin meillä on ministeri, joka tekee, mitä pitääkin tehdä. Seta ei tarvitse senttiäkään veronmaksajien rahaa. Täysin hullua on, että kokoomus polttaa pärensä näin erinomaisesta uudistuksesta.”
(<https://x.com/PAittakumpu/status/2066565128481378596>)

Viittaus toiminnan kohdistumisesta ”pääasiassa yhteen tiettyyn ei-terveydellisperusteiseen tausta- tai identiteettiryhmään” herättää kysymyksiä myös esimerkiksi ruotsinkielisen järjestökentän tai vaikkapa eläkeläisjärjestöjen asemasta ja kohtelusta.

Kun samalla ilmoitettujen uusien kriteerien mukaan järjestöjen ei suotaisi keskittyvän yhteiskunnalliseen vaikuttamis- tai neuvontatyöhön, vaikuttaa väistämättä siltä, että ministerin johdolla halutaan myös pyrkiä hiljentämään kansalaisyhteiskuntaa ja kriittisiä yhteiskunnallisia ääniä tavalla, joka on hälyttävä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja perustuslain 12 §:ssä turvatun sananvapauden sekä perustuslain 2 §:ssä säädetyn, valtiojärjestyksen perusteisiin sisältyvän kansanvaltaisuuden kannalta.

Nykyinen hallitus on sekä leikannut rajusti järjestöiltä että samalla muuttanut ja jälleen muuttamassa avustusten myöntämisen perusteita huomattavasti aiempaa poliittisemmiksi.

Edellä kerrotun perusteella katson, että sosiaali- ja terveysministeri Wille Rydman on toiminut epäasiallisesti ja syrjivästi vuoden 2027 STEA-avustusten myöntämisen kriteereistä päättäessään ja asiaa koskevaa valmistelua ohjatessaan. Katson, että ministerin tulisi käyttää toimivaltaansa hyväksyttäviin tarkoituksiin ja perustaa päätöksensä hyväksyttäviin ja asiallisiin syihin, ei syrjiviin tarkoitukseen tai tietynlaisen yhteiskunnallisen vaikuttamistyön hiljentämiseen.

Pyydän valtioneuvoston oikeuskansleria tutkimaan, onko ministerin toiminta ollut lainmukaista ja muuten asianmukaista.

Asia ei tällä hetkellä ole vireillä muualla.

Helsingissä 16.6.2026

Veronika Honkasalo
00102 Eduskunta
09 432 3037
veronika.honkasalo@eduskunta.fi